

Miljödepartementet
Klimatenheten
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar SOU 2021:21 En klimatanpassad Miljöbalk (2021/00830)

Solelkommissionen har tagit del utredningen om en klimatanpassad miljöbalk. Vi vill härmed inkomma med vårt remissvar i de delar där vi ser att Miljöbalken påverkar förutsättningarna för solelparker. Vår övergripande ståndpunkt är att det är viktigt att Miljöbalken revideras och att utredningen föreslår nya vägledningar för att kunna stödja och säkra en hållbar utbyggnad av solelparker i Sverige.

Solelparker kan redan till 2030 stå för 10 TWh ny förnybar elproduktion, en ökning med 100 gånger från dagens nivå på 0,1 TWh. Solelparker kan under perioden fram till 2030 byggas där det finns ett befintligt elnät, det är centralt både ur hållbarhetssynpunkt och att det kan göras mycket snabbare än om det krävs en stor utbyggnad av elnätet. De kan uppföras i mellersta och södra Sverige där vi har brist på el vilket minskar dagens problematik med överföring av el från norra till södra Sverige.

Solelkommissionen är ett nätverk som består av Vasakronan, HSB, IKEA, Telge Energi och Solkompaniet som arbetar för att skapa bättre villkor för kundägd solel.

Solelkommissionen:

- Stödjer helt utredningens förslag att det ska införas en portalparagraf om att klimatförändringar ska minimeras.
- Anser att Miljöbalken även i andra delar behöver öppna upp för solelparker tex när de ställs emot 3 kapitlets 4§ om att jordbruksmark endast i särskilda fall kan användas för andra ändamål än att odla på. Solelparker är reversibla och de kan snabbt monteras ned och marken kan återgå till att odla på.

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

- Vill att solelparker får status som riksintresse, dock utan att specifika markområden avsätts till solelparker.
- Delar utredningens ställningstagande att det finns behov av mer "vägledningar" för att öka kunskapen om de krav som ska ställas på olika verksamheter. När det gäller solelparker föreslår vi att Energimyndigheten får i uppdrag att ta fram riktlinjer för vilken mark som främst ska användas för solelparker. Och även kring frågor som stängsel/häckar och vilka krav som kan ställas för att öka den biologiska mångfalden och stödja ekosystemen.
- Anser att det finns ett stort behov av en nationell strategi för en hållbar utbyggnad av solelparker. För vindkraft och vätgas pågår arbetet med att ta fram strategier och mål. Vi anser att ett sådant uppdrag bör ges även för solelparker till Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

Vi kommer nedan att närmare redovisa bakgrunden till våra förslag och vilka förutsättningar som vi ser krävs för att Sverige ska kunna skapa ett energisystem där både vind- och solkraft byggs ut. Ett energisystem som minimerar klimatförändringar.

Sverige har tillräckligt med solinstrålning, gott om mark och ett bra elnät för att ta emot solelproduktion som byggs på rätt platser. Det finns dessutom ett stort intresse att investera i solel i Sverige utan någon form av statligt stöd. Det gör att förutsättningarna finns för att göra omställningen till ett helt förnybart elsystem betydligt snabbare än vad Sverige tidigare räknat med. Men för att det ska bli möjligt behöver Miljöbalken ändras och vägledningar tas fram för att tillståndsprocesserna ska kunna utvecklas för att hantera solelparker på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Bakgrund

Totalt har vi i södra och mellersta Sverige ca 450 000 hektar betesmark och ca 120 000 hektar som ligger i träda. Den samlade åkerarealen i samma område är ca 2 100 000 hektar. Utgångspunkten för solelparker är att använda mark som inte är högproduktiv, dvs i första hand betesmark och åkermark av de lägre klasserna. Solelparker är yteffektiva, det krävs endast 1 200-1500 hektar per TWh.

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

Miljöbalken reglerar att det krävs ett samråd med Länsstyrelsen för att uppföra en solelpark. När solelparkerna var enstaka hektar har detta samråd varit mer av en formsak. Har den som vill bygga tagit hänsyn till saker som strandskydd, fornminnen etc så har Länsstyrelserna varit positiva. Nu när det handlar om stora landområden kommer Länsstyrelserna in på frågor om riksintressen och om solelparker innebär att markanvändningen ändras permanent eller inte. De ska väga samhällsnyttan med solelparker mot alla de riksintressen som finns i Miljöbalken. *Det gör att tillståndsprocessen för Länsstyrelserna blir komplicerad eftersom solelparker inte finns med som riksintresse och att det saknas nationella mål för solelparker.*

Samhällsintresset för solelparker är därmed väldigt otydligt.

Riksintresse

Det är miljöbalken som är utgångspunkten för Länsstyrelsernas handläggning. I miljöbalken (3 kap, §8) pekas energiproduktion ut som ett riksintresse och det är sedan Energimyndigheten (EM) som har i uppdrag att både bestämma vilken energiproduktion som ska vara riksintresse och vilka krav som ska ställas (förordning 1998:896 §2). EM har pekat ut vindkraft som ett riksintresse och satt upp ett antal kriterier för den mark som behövs för vindkraft. EM har sedan tagit fram specifika geografiska områden för vindkraft. Detta beslutas sedan i enlighet med förordningen ovan av EM.

Solelparker bör tas med som riksintresse

- De ekonomiska förutsättningarna för att bygga solelparker finns nu på plats i Sverige och det finns ett stort intresse för att investera i solel.
- Sveriges elbehov ökar kraftigt enligt prognoser Sv Kraftnät genom övergången till el från fossila bränslen inom transporter och industri, samt den snabba digitaliseringen.
- Sverige har bra förutsättningar för solelparker genom att vi har gott om areal och långa kuster med bra solinstrålning.
- Solelparker är yteffektiva, för att bygga en TWh krävs endast 1 200-1 500 hektar.
- Vindkraften är idag den enda förnybara energi som det planeras för att bygga ut i stor skala. Solel och vindkraft kompletterar varandra utmärkt genom olika produktionsprofiler, både mellan säsonger och under dygnet.

Solelkommissionen anser därför att EM ska ta upp solelparker som ett riksintresse och sätta upp ett antal kriterier för den mark som ska användas. Exempel på de kriterier som bör vara med är solinstrålning, möjlighet till befintliga elnätanslutningar, elområden med brist på produktion etc. Vårt förslag är att EM utvecklar dessa kriterier som vägledning för Länsstyrelserna, men vi ser inte att EM ska peka ut specifika markområden för solelparker. Solelparker bör byggas i där det finns ledig elnätkapacitet och kan byggas i väldigt olika storlekar på ett helt annat sätt, än vindkraft. Vi ser stora fördelar med en utveckling med en blandning av stora och små solelparker. Då kan olika typer av markområden tas tillvara och elnätet kan användas optimalt om inkoppling sker både på lokal-, region- och stamnätetsnivå.

Nationell strategi och mål för en hållbar utbyggnad av solelparker

Sverige saknar idag ett mål för solelparker. Ett tydligt mål är en förutsättning för att det ska kunna hanteras som ett samhällsintresse vid tillståndsprövning och även nödvändigt för att fördela ut målet till regioner och möjliggöra för kommuner att bidra till det nationella målet. För vindkraft har EM och Naturvårdsverket 2020 antagit ett planeringsmål för vindkraften på 100 TWh. De tar även fram en nationell strategi för en hållbar utbyggnad av vindkraften. Solelkommissionen anser att samma sak bör göras för solelparker. Solel kompletterar vind utmärkt om det är 30 % solel av vindkraften både i svenska och internationella studier. Det skulle innebära att ett lämpligt långsiktigt mål för solelparker bör sättas till 30 TWh.

Framtagandet av en nationell strategi involverar både Länsstyrelserna, regioner och kommuner. Det är en process som både medför kunskapsöverföring och tydlighet vilket kommer att kraftigt underlätta tillståndprocesserna i berörda myndigheter.

Solelkommissionen föreslår därför att EM tillsammans med Naturvårdsverket tar fram en nationell strategi och mål för en hållbar utbyggnad av solelparker med start 2021. I det arbetet kan det tas fram lösningar för de möjligheter och konflikter med andra intressen som solelparker medför.

Det finns ett antal aspekter där solelparken kan byggas ut mer eller mindre hållbart. Och dessa kan lyftas fram och beaktas i ett arbete med en nationell strategi. Det kommer underlätta för Länsstyrelserna med vilka krav de ska ställa i sitt arbete med att hantera tillstånd för solelparker. Tex att använda häckar för att avgränsa solelparker, hur den biologiska mångfalden kan förbättras och hur de lokala ekosystemen kan påverkas positivt.

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

Det är även viktigt att belysa de fördelar som finns med att kunna ansluta till befintliga elnätet i områden som har brist på elproduktionen. Och att uppmärksamma de möjligheter till lagring av solel som finns, som gör att solel ytterligare kan bidra till ett hållbart elsystem som bygger på 100 % förnybart.

Stockholm 2021-10-21

Johan Öhnell

Ansvarig för Solelkommissionen

Johan.ohnell@solkompaniet.se

Hemsida: solelkommissionen.se

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

